

УДК 621.3

П.О. Скоренький

Командування Повітряних Сил Збройних Сил України, Вінниця

ПРОБЛЕМИ ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ПОВІТРЯНИХ СИЛ

Проаналізований стан та розглянуті напрямки удосконалення системи технічного забезпечення Повітряних Сил. Виявлені існуючі проблеми та фактори, що їх викликають. Показано, що зазначені у статті обставини вимагають від інженерно-авіаційної служби та служби озброєння здійснювати технічне забезпечення бойових дій угруповань авіації Повітряних Сил.

Ключові слова: *технічне забезпечення, інженерно-авіаційна служба, служба озброєння.*

Вступ

Метою проекту Державної програми розвитку Збройних Сил України на 2012–2016 роки є сприяння реалізації державної політики в галузі оборони, забезпечення концентрації та ефективного використання фінансових, матеріально-технічних, інших ресурсів для створення сучасних боєздатних Збройних Сил України – невеликих (оптимальних) за чисельністю, добре оснащених озброєнням і військовою технікою, всебічно підготовлених та забезпечених, мобільних, спроможних виконувати покладені на них завдання, ефективно функціонувати в демократичному суспільстві, збалансованих щодо потреб з ресурсними можливостями держави, здатних оперативно трансформуватися до змін форм і способів ведення збройної боротьби.

Напрямки удосконалення системи технічного забезпечення (ТхЗ) знаходяться у тісній залежності від процесів щодо реформування самої системи матеріально-технічного забезпечення (МТЗ).

Відповідно до положень проекту Програми розвитку Повітряних Сил, передбачений комплекс заходів щодо удосконалення до кінця 2016 року системи забезпечення Повітряних Сил (ПС).

Визначення проблем технічного забезпечення при виконанні завдань Повітряних Сил

Аналіз сучасних локальних війн та збройних конфліктів свідчить про те, що при проведенні повітряно-наземних операцій для найбільш ефективного досягнення мети операції пріоритетним засобом збройної боротьби є застосування саме авіаційної компоненти, яка має значну бойову могутність і здатна у стислі терміни завдавати рішучих ударів по противнику [1]. В сучасних умовах реформування та скорочення чисельності Збройних Сил України важлива роль приділяється Повітряним Силам, формування угруповань яких планується при виникненні воєнної загрози у відповідній операційній зоні [2 – 4].

В сучасних війнах не можна розраховувати на поповнення масових втрат озброєння і військової тех-

ніки (ОВТ) за рахунок надходження їх з національної економіки держави в короткі терміни. Відновлення ОВТ, повернення їх до строю буде основним джерелом поповнення втрат. Досвід локальних війн та збройних конфліктів наглядно показав, що кількість відремонтованої військової техніки тільки середнім і капітальним ремонтами в декілька разів перевищує кількість військової техніки, яка надійшла у війська.

У зв'язку з цим різко зросло значення ТхЗ бойових дій ПС. Це стало одним із важливих факторів, визначаючих успіх бойових дій. Щоб зберегти боєздатність частин, буде потрібно постійно здійснювати поповнення авіаційними засобами ураження (АЗУ), авіаційно-технічним майном (АТМ), відновлення справності літальних апаратів (ЛІА). Для цього необхідно правильно організувати і здійснювати ракетно-технічне (РТЗ) і інженерно-авіаційне забезпечення (ІАЗ), які є основними складниками ТхЗ авіації ПС і мають виключно важливе значення для боєздатності угруповання авіації Повітряних Сил (УгрАПС).

Досвід військових і командно-штабних навчань із застосуванням авіаційних частин показує, що на практиці структура, можливості і застосування системи ТхЗ не в повній мірі відповідають бойовому застосуванню і умовам базування авіації ПС, їх новій організаційній структурі; тому рівень ефективності функціонування системи не забезпечує виконання нею поставлених завдань у встановлений час. Така проблема в практиці викликана такими факторами:

- по-перше, у разі виникнення воєнної загрози, у відповідній операційній зоні формується УгрАПС на базі визначеного повітряного командування (ПвК), що значно ускладнює здійснення швидкого формування органів ТхЗ цього УгрАПС, які були б спроможні здійснювати своєчасне забезпечення авіаційною технікою та авіаційними засобами ураження;

- по-друге, авіаційні частини ПС можуть здійснювати у стислі терміни маневр льотними ешелонами на великі відстані, що, в свою чергу, вимагає від органів ТхЗ високої мобільності;

- по-третє, система ТхЗ УгрАПС, в порівнянні з аналогічною системою ТхЗ Сухопутних військ

включає значно більшу кількість елементів, що ускладнює здійснення управління системою та вимагає комплексного вирішення питань забезпечення військовою технікою;

- по-четверте, сил та засобів органів технічного забезпечення, що є у ПвК, на базі якого створюють УгрАПС, недостатньо для ефективного здійснення ТхЗ.

Органи управління технічним забезпеченням УгрПС не мають достатньої військово-наукової інформації з проблем ТхЗ у майбутніх операціях з урахуванням реформування ПС. Однак, ці питання не одержали належного дослідження, що вимагає необхідності їх теоретичного і практичного вирішення.

Мета статті: провести аналіз шляхів вирішення проблем технічного забезпечення, сутність яких полягає в удосконаленні методики оцінки ефективності функціонування системи ТхЗ УгрАПС та обґрунтовані, на основі цієї методики, рекомендації щодо підвищення ефективності функціонування цієї системи.

Характер застосування повітряного командування в оборонній операції оперативного угруповання військ

В сучасних операціях ОУВ важлива роль в досягненні мети операції відводиться УгрАПС, яке створюється на базі визначеного ПвК. При цьому успішне виконання УгрАПС поставлених різноманітних бойових завдань залежить від рівня його всебічного забезпечення, зокрема авіаційною технікою (АТ) і авіаційними засобами ураження.

З метою здійснення ТхЗ в УгрАПС створюють складну систему, яка функціонує в умовах впливу низки оперативних-тактичних факторів, основними з яких є:

- розмах операції та характер ведення бойових дій;
- бойовий склад УгрАПС в операції;
- наявність і стан в авіаційних частинах озброєння, техніки та запасних частин, можливість виходу їх із ладу;
- об'єм доставки необхідних технічних засобів;
- можливий вплив противника на об'єкти інфраструктури, війська і органи управління УгрАПС;
- фізико-географічні і кліматичні умови операційної зони.

Характер сучасних операцій, головним чином, буде залежати від складу угруповання противника і видів засобів ураження, що застосовуються, а також від мети операції, складу та бойових можливостей ОУВ.

Метою оборонної операції ОУВ є відбиття наступу (вторгнення) противника, нанесення ураження його військам, утримання оборони, виграш часу, економія сил та засобів і створення умов для переходу своїх військ до контраступальної операції (КНО) [1].

Мета операції буде досягатися виконанням ОУВ цілого ряду оперативних завдань, які характерні для їх виду. При цьому важливе значення відводиться УгрАПС.

Роль і місце УгрАПС в операціях ОУВ визначається його оперативним положенням, значенням Південно-Західної операційної зони (ОЗ), а також його бойовими можливостями щодо ураження різних угруповань противника відповідно до замислу операцій, що проводяться.

Згідно з метою і видом операції ОУВ, яка може проводитися у визначеній ОЗ, її можна характеризувати рядом параметрів, які приведені у табл. 1 [3].

Таблиця 1

Розмах оборонної операції ОУВ у визначеній ОЗ

Параметри розмаху операції	Показники параметрів розмаху
Глибина операції (при 2 оборонних рубежах), км	до 50-60
Ширина смуги оборони (при 3 мбр в першому оборонному рубежі), км	60
Тривалість операції, діб	10-15

Аналіз даних табл. 1 і характеру оборонної операції ОУВ свідчить про те, що мета і розмах операції, завдання, склад і оперативна побудова ОУВ буде визначати порядок застосування, базування, перебазування і бойовий склад УгрАПС, а також безпосередньо буде впливати на організацію ТхЗ бойових дій, структуру, склад, можливості і функціонування системи ТхЗ УгрАПС.

Розміри смуг оборони ОУВ, з урахуванням зайнятості їх сухопутними військами і елементами інфраструктури, будуть визначати умови базування авіації, розгортання ремонтної мережі в операції ОУВ і переміщення його угруповань, забезпечення ефективності і автономності функціонування системи ТхЗ.

Слід очікувати, що в ході забезпечення бойових дій УгрАПС в оборонній операції ОУВ підрозділам ТхЗ буде необхідно освоювати до 25-30 % території смуг оборони військ. Це, у свою чергу, визначає особливості розміщення АТ і АЗУ у смузі ведення операції ОУВ.

У сучасній збройній боротьбі без масштабного використання авіації отримати перемогу, або відбити агресію противника неможливо. Для масового використання авіації необхідно мати запаси АЗУ з урахуванням їх подальшого застосування по різних цілях. Також необхідно враховувати призначення літаків, їх тактико-технічні характеристики й варіанти озброєння, щоб створити в мирний час запаси АЗУ та ефективну, економічно вигідну систему відновлення справності авіаційної техніки Повітряних Сил на авіаційних ремонтних заводах (АРЗ) Міністерства оборони України.

Усе це створює відповідні труднощі в організації ТхЗ. Визначальний вплив на склад, структуру і застосування системи ТхЗ буде здійснювати характер бойових дій УгрАПС.

У ході оборонної операції (ОО) ОУВ у визначеній ОЗ УгрАПС буде виконувати такі завдання: знищення авіації противника на аеродромах і в повітрі, його тактичні і оперативно-тактичні ракетно-ядерні засоби, наземні й повітряні елементи розвідувально-ударних комплексів, літаки далекого радіолокаційного виявлення; прикриття військ і об'єктів ОУВ від ударів авіації, крилатих ракет і повітряної розвідки противника; знищення його резервів; знищення повітряних десантів противника; зрив перевезення його військ і матеріальних засобів; порушення управління військами; забезпечення прольоту авіації через зону ППО противника; ведення оперативної й тактичної повітряної розвідки; повітряні перевезення військ і вантажів.

Аналіз завдань, які виконують УгрАПС, дає підставу стверджувати, що в сучасних умовах початкового періоду війни значно зростає роль авіації. Пайова участь авіації у вогневому ураженні противника може досягти 35-40 % [2].

Чисельний склад, типи і технічний стан літакового парку визначають потребу у військово-технічному майні, а також необхідну кількість і номенклатуру штатних засобів аеродромно-технічного забезпечення польотів та іншої техніки служб тилу УгрАПС.

Одним з основних факторів, що визначають реальну потребу авіації УгрПС в матеріальних засобах, є виділений льотний ресурс і напруга бойових вильотів, що планують.

Варто очікувати, що УгрАПС в оборонній операції ОУВ буде виконувати завдання із середньодобовим льотним ресурсом 2 вильоти. На перші чотири доби ОО може бути виділено до 10 вильотів, а на всю ОО тривалістю до 30 діб може бути призначений льотний ресурс до 45 вильотів тактичної авіації [3].

Для виконання завдань із застосуванням звичайної зброї льотний ресурс повинний бути забезпечений авіаційними ракетами, бомбами, снарядами різної номенклатури з розрахунку в середньому 0,8 боекомплекту на виліт [3]. З урахуванням укомплектованості УгрАПС це складе 35-40 боекомплектів у залежності від виду операції.

Бойова напруга в ході операції може досягати за добу [3]:

- для ВА і ША - до 3 вильотів;
- для БА і РА - до 2 вильотів.

Застосування УгрАПС для виконання поставлених завдань в ОО ОУВ з можливим льотним ресурсом і його розподіл за родами і завданнями авіації вплине на функціонування системи ТхЗ.

Характер і обсяг поставлених завдань авіації будуть визначати бойовий склад і базування

УгрАПС в операціях. Це буде безпосередньо впливати на склад, структуру, побудову і функціонування системи ТхЗ УгрАПС в ОО ОУВ.

Для ТхЗ УгрАПС буде важливий не тільки штатний його склад, але і очікуваний склад в ході ОО ОУВ з урахуванням бойових втрат, несправностей, відновлення і поповнення ЛА, що беруть участь у бойових діях.

Досвід локальних війн, навчань і результати досліджень [3, 4] свідчать про те, що середньодобові втрати літаків будуть складати: БА – до 1,8%, ША – 1,9%, ВА – 1,5%, РА – 1,4...1,7%, транспортних літаків – 0,3%. Для виконання завдань авіацією в ОО із встановленим льотним ресурсом необхідно підтримувати укомплектованість літаками 75–80% при їх боєготовності не нижче 0,9–0,95.

Постійне якісне удосконалення і збільшення кількості авіаційної техніки і АЗУ підвищують оперативно-тактичну і військово-економічну значимість ТхЗ, що у сучасних умовах стало одним з найважливіших оперативно-тактичних факторів, що визначають успіх УгрАПС в операції.

Таким чином, дослідження мети, завдань, бойового складу ОУВ, варіанту початку бойових дій і розмаху ОО дозволяє зробити висновок про їх істотний вплив функціонування системи ТхЗ при веденні бойових дій УгрАПС. Насамперед це обумовлює: оптимальність розміщення сил і засобів ТхЗ з метою економії моторесурсу та витрат ПММ, скорочення обсягу евакуації АТ і підвезення АЗУ; необхідність завчасного створення збільшених запасів АЗУ, їх раціональне ешелонування; створення резерву матеріальних засобів; скорочення обсягу завдань щодо організації централізованого збору, відновлення, переобладнання і використання трофеїв.

Концентрація ЛА і АЗУ на аеродромах, стартових позиціях, великих складах та інших об'єктах УгрАПС, що підлягають першочерговому і масованому впливу з боку противника, обумовлюють необхідність розроблення відповідної зазначеним умовам системи ТхЗ.

Дослідження завдань УгрАПС в ОО ОУВ, виділеного льотного ресурсу, його розподілу за завданнями і бойовим складом дозволяють сформулювати оперативно-тактичні вимоги до системи ТхЗ. Основними з них будуть: здатність виконання завдань за всіма складниками ТхЗ (перш за все, інженерно-авіаційного й ракетно-технічного забезпечення) в ході бойових дій УгрАПС в операціях ОУВ; автономність системи за оптимальним розподілом функцій між озброєнням ПС і ЦУ МТЗ та всередині системи; стійкість і мобільність системи; модульність структури системи, орієнтована на забезпечення частин УгрАПС. Крім того, система ТхЗ УгрАПС повинна мати високу живучість в умовах впливу противника.

Характер впливу противника на систему технічного забезпечення угруповання авіації

В сучасних операціях ОУВ масштаби можливого впливу противника по об'єктах базування авіації, арсеналам і АРЗ незмірно зросли. Це обумовлено як розвитком систем озброєння, так і способами ведення бойових дій. Першу повітряну операцію противник припускає проводити з метою завоювання переваги в повітрі, зниження військово-економічного потенціалу, придушення ППО [3 – 5].

Базування УгрАПС у смузі ОУВ на глибину до 200 км обумовить високу імовірність застосування по ній противником різних видів сучасної зброї. Впливу підлягатимуть насамперед аеродроми, склади озброєння і боєприпасів, ПУ, а при ізоляції району бойових дій об'єктами ударів будуть також автомобільні колони з АЗУ, мости, ділянки залізниць і автомобільних доріг, об'єкти промисловості та АРЗ на території дії ОУВ. Основною формою застосування авіації противника може бути нанесення масованих авіаційних ударів (не менш трьох ударів у першу добу і по одному–два удари в наступну добу). Усього може бути нанесено п'ять–сім і більш масованих ударів, між якими будуть проведені окремі зосереджені удари; планується ведення ешелонуваних дій, повітряних боїв, а також здійснення безпосередньої авіаційної підтримки військ від підходу резервів, зниження військово-економічного потенціалу, придушення протиповітряної оборони [3].

Найбільш складна обстановка для функціонування системи ТхЗ бойових дій УгрАПС може утворитися в період першого і наступних масованих ударів. Варто очікувати, що перший масований удар буде самим потужним. Його головна мета – завоювання переваги в повітрі шляхом нанесення максимальної поразки УгрАПС. Якщо не будуть прийняті необхідні заходи протидії, ефективність першого масованого удару може бути надто високою. Так, у результаті такого удару може бути дезорганізоване управління ОУВ, порушена система ППО, дуже великі втрати понесе авіація [3 – 5].

Аналіз проведених досліджень [3, 5] свідчить про те, що в ході ОО ОУВ органи ТхЗ військової і оперативної ланки можуть підлягати ударам противника

до 3-5 разів. Зазначені обставини вимагатимуть від системи ТхЗ УгрАПС здійснювати забезпечення бойових дій в ОО ОУВ обмеженими силами і засобами.

Варто мати на увазі, що в ході проведення наступальної операції противник буде прагнути до масового руйнування таких потенційно небезпечних об'єктів, як атомні електростанції, підприємства хімічної промисловості і місця збереження сильнодіючих отруйних речовин. Тривале радіоактивне і хімічне зараження місцевості і атмосфери при руйнуванні зазначених об'єктів приведе до того, що перші операції початкового періоду війни будуть мати риси війни із застосуванням ядерної і хімічної зброї.

Висновки

Таким чином, характер впливу противника на всю глибину оперативної побудови ОУВ призведе до втрат особового складу, значного виходу з ладу авіаційної техніки, технічних засобів обслуговування літаків УгрАПС, а також вплине на базування авіації і створить складні умови для організації і здійснення ТхЗ УгрАПС в ОО ОУВ.

Зазначені обставини вимагають від інженерно-авіаційної служби та служби озброєння здійснювати ТхЗ бойових дій УгрАПС в ОО ОУВ у складній оперативно-тактичній обстановці, а також у характерних для даної ОЗ військово-географічних умовах.

Список літератури

1. Военный энциклопедический словарь. М.: Воениздат, 1986. – 344 с.
2. Боевое применение тактической авиации ОВС НАТО в обычной войне. – М.: 1988. – 136 с.
3. Бабич В.Б. Действительные результаты войны в Персидском заливе / В.Б. Бабич // Зарубежное военное обозрение. – 1996. – № 9. – С. 30 – 34.
4. Краснов А.Б. Авиация в югославском конфликте / А.Б. Краснов // Военная мысль. – 1999. – № 5. – С. 71 – 74.
5. Захаров А.Н. Операция “Лис пустыни”. Развитие стратегии и оперативного искусства / А.Н. Захаров // Военная мысль. – 1999. – № 5. – С. 67 – 70.

Надійшла до редколегії 22.01.2011

Рецензент: канд. техн. наук, проф. Ю.І. Миргород, Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, Харків.

ПРОБЛЕМЫ ТЕХНИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ВЫПОЛНЕНИЯ ЗАДАНИЙ ВОЗДУШНЫХ СИЛ

П.Е. Скоренький

Проанализировано состояние и рассмотрены направления усовершенствования системы технического обеспечения Воздушных Сил. Обнаружены существующие проблемы и факторы, которые их вызывают. Показано, что отмеченные в статье обстоятельства требуют от инженерно-авиационной службы и службы вооружения осуществлять техническое обеспечение боевых действий группировок авиации Воздушных Сил.

Ключевые слова: техническое обеспечение, инженерно-авиационная служба, служба вооружения.

PROBLEMS OF TECHNICAL PROVIDING OF IMPLEMENTATION OF AIRCRAFTS TASKS

P.O. Skoren'kiy

The state is analysed and directions of improvement of the system of the technical providing of Aircrafts are considered. Found out existent problems and factors which they are caused. It is retined that the circumstances marked in the article require from engineer-aviation service and service of armament to carry out the technical providing of battle actions of groupments of aviation of Aircrafts.

Keywords: technical providing, engineer-aviation service, service of armament.